

Sinteza obiecțiilor și propunerilor
la proiectul Hotărîrii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative

Nr.	Autoritatea emitentă	Obiecțiile și propunerile prezentate	Opinia Ministerului Justiției
1.	Procuratura Generală	1. Avînd în vedere completările propuse la art.20 din Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, <i>și implicit</i> litera g), și faptul că prevederile art.165 alin.(1) și 206 alin.(1) din Codul penal nu sînt incidente prevederilor art. 58 alin. (4) pct. 2) din Codul de procedură penală, întru înlăturarea unui tratament discriminatoriu referitor la victimele infracțiunilor de trafic de ființe umane și trafic de copii, propunem a modifica și art.58 alin. (4) pct. 2) din Codul de procedură penală, după cum urmează: „la alineatul (4), după textul „<i>victimă torturii, tratamentelor inumane sau degradante,</i>” de completat cu textul „<i>traficului de ființe umane și traficului de copii,</i>”. Pe cale de consecință, propunem la art.20 din Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, litera g) din proiect, de completat cu textul „<i>și traficului de copii</i>”.	1. <u>Se acceptă.</u> Art. I al proiectului a fost completat cu un punct, ce va avea următorul cuprins: „1. <i>La articolul 58 alineatul (4), după textul „victimă torturii, tratamentelor inumane sau degradante,” se completează cu textul „traficului de ființe umane și traficului de copii,”.</i> Punctele art. I al proiectului au fost renumerotate.
		2. Întru înlăturarea erorii tehnice evidente, la pct.5 din proiect, la articolul 521 din Codul de procedură penală, propunem la alineatul (3), cuvintele „desemnat la” să se substituie cu cuvintele „desemnat al”. Or, alineatul (3), articolul 521 din Codul de procedură penală prevede „(3) <i>Reprezentantul legal sau, după caz, reprezentantul desemnat al persoanei juridice o reprezintă pe aceasta la efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de prezentul cod.</i>”	2. <u>Se acceptă.</u> Art. I punctul 5 (6 după renumerotare) va avea următorul cuprins: „la alineatul (3), cuvintele „desemnat al” se exclud, după textul „persoanei juridice” se introduce textul „desemnat conform alin. (2) și (2¹)”.
2.	Inspectoratul General al Poliției	3. Pct.5 din art. II al proiectului urmează a fi reformulat întrucît contravine tehnicii de elaborare a actelor normative prevăzute la art. 54 alin. (2) lit. a) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative De altfel, nu este clar unde anume în conținutul alin.(1), (3¹) și (4) al	3. <u>Nu se acceptă.</u> A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 16.

		art.26 din Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat urmează a fi completate cu sintagma „de la solicitare”, astfel creîndu-se incertitudine referitor la conținutul final al prevederii.	
		4. Conform pct.5 din art. I al proiectului se urmărește modificarea și completarea art. 521 al Codului de procedură penală cu noi prevederi. Totodată, se atrage atenția asupra faptului că alin.(2) art.521 Cod procedură penală a fost declarat neconstituțional prin Hotărîrea Curții Constituționale nr. 30 din 22.11.2018 din cauza lipsei unei reglementări privind posibilitatea persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul proceselor penale. În acest sens, se comunică necesitatea conformării la prevederile hotărîrii sus-numite întru neadmiterea completării art. 521 al Codului de procedură penală cu reglementări declarate <i>a priori</i> neconstituționale.	4. <u>Nu se acceptă.</u> Avînd în vedere că proiectul respectiv urmărește ajustarea cadrului legal (la caz art. 521 alin. (2) din Codul de procedură penală) la raționamentele reflectate în Hotărîrea Curții Constituționale nr. 30 din 22.11.2018, se impune necesitatea de a oferi normei respective un text de lege ce ar corespunde condițiilor de constituționalitate.
		5. În art. 521 alin.(3) al Codului de procedură penală este prevăzută sintagma „desemnat al”, dar nu „desemnat la” potrivit pct. 5 din art. I al proiectului.	5. <u>Se acceptă.</u> A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 2.
		6. Consecvent se relevă faptul că în conținutul notei informative lipsesc mențiuni privind constatarea expertizei juridice.	6. <u>Nu se acceptă.</u> În conformitate cu art. 34 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, „Expertiza proiectului de act normativ este efectuată concomitent cu avizarea și consultarea publică. [...] ” Respectiv, prin cererea nr. 18-23-3125 din 30 mai 2019, a fost remis spre avizare și expertiză juridică și anticorupție proiectul respectiv. Astfel, la etapa avizării și consultării publice a unui proiect de act normativ <i>a priori</i> va lipsi constatările expertizei juridice și anticorupție.
3.	Centrul Național Anticorupție	7. Formularea conținută în reglementare de genul „<i>de la data comunicării refuzului</i>” este echivocă și astfel va permite interpretări abuzive la aplicare cu referire la modalitatea de aducere la cunoștință a actului de refuz. În acest sens, expresia „<i>comunicarea refuzului</i>” poate fi percepută ca fiind o înștiințare (scrisoare, informație) prin	7. <u>Nu se acceptă.</u> Conform DEX-ului „a comunica” semnifică acțiunea de a aduce la cunoștință; a transmite; a relata; a anunța; a emite; a difuza (știri, informații, vești). Astfel, comunicarea actelor de procedură se efectuează în corespundere cu dispozițiile art. 243 din Codul de

	care i se aduce la cunoștința persoanei care a depus plîngere despre refuzul organului de urmărire penală, dar nu și actul procedural propriu-zis. Acest fapt poate duce la îngrădirea accesului liber la justiție, or persoana va fi lipsită de dreptul de a contesta refuzul organului de urmărire penală, deoarece în atare situație există probabilitatea ca o eventuală contestare a refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul să fie respinsă ca tardivă. Curtea Constituțională, prin pct.61 din Hotărîrea nr.6/19.03.2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin.(2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni) (sesizarea nr.8g/2019), a reținut că, „[...] <u>dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decît de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat.</u> In caz contrar, el riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia.”. Astfel, se propune substituirea textului „de la data comunicării refuzului” cu textul „de la data la care a luat cunoștință de actul de refuz”. 8. Aceeași obiecție este valabilă și pentru pct.3, iar ca urmare se propune în acest sens substituirea textului „de la comunicarea rezultatului” cu textul „de la data la care s-a luat cunoștință cu rezultatul”. 9. De asemenea, se reține că propoziția a doua din art.265 alin.(2) este formulată ambiguu și astfel va permite interpretări abuzive referitor la modalitatea de contestare a ordonanței procurorului. Respectiv, conform normei formulate prin proiect ordonanța procurorului se contestă la judecătorul de instrucție, deși potrivit art.299¹ alin. (2) din Codul de procedură penală, „(2) <i>Plîngerea împotriva</i>	procedură penală care instituie regula potrivit căreia, comunicarea celorlalte acte de procedură se face potrivit dispozițiilor Capitolului II al Titlului VIII din cod. Iar art. 236, art. 238-240 din Codul de procedură penală prevede locul și modalitatea de citare (prin înmînare personală sau prin notă telefonică, telegrafică, prin telefax ori prin mijloace electronice), care de altfel se aplică și procedurii de comunicare a actelor procedurale. Prin urmare, exprimarea acțiunii prin care se aduce la cunoștință actele de procedură comportă denumirea de <u>comunicare</u>, or aducerea la cunoștință a actelor de procedură (la caz, refuzul respectiv) constituie rezultatul comunicării efective a refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, care de altfel este o obligație a acestuia. Suplimentar, reiterăm raționamentele Curții Constituționale din Hotărîrea nr. 2 din 20.01.2015 pentru interpretarea articolului 1 alin. (3) combinat cu articolele 69 și 70 din Constituția Republicii Moldova, unde Curtea a invocat cu titlu de principiu că „[...] o normă trebuie interpretată în sensul în care permite aplicarea ei, și nu în sensul în care se exclude aplicarea ei.” (§ 118). 8. Nu se acceptă. A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 7. 9. Nu se acceptă. a) Cu referire la obiecțiile privind formularea propoziției a doua din art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală în sensul proiectului subliniem că, acesta prevede modalitatea de contestare a ordonanței ce va fi emisă ca urmare a examinării refuzului (organului de urmărire penală în primirea plîngerii sau denunțului privind comiterea sau
--	--	---

	<i>acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorul teritorial sau de cel al procuraturii specializate, precum și de adjuncții lor, se examinează de Procurorul General sau adjuncții lui ori de procurorii șefi de direcții, secții și servicii ale Procuraturii Generale. Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorii șefi de direcții, secții și servicii ale Procuraturii Generale se examinează de Procurorul General sau adjuncții lui.”.</i> Respectiv, se propune pentru propoziția a doua din art.265 alin. (2) următorul cuprins: „<i>Ordonanța procurorului ierarhic superior, ca rezultat a expunerii asupra legalității ordonanței procurorului și ordonanței procurorului de verificare a legalității ordonanței organului de urmărire penală, poate fi contestată la judecătorul de instrucție în termen de 10 zile la data comunicării.</i>	pregătirea comiterii unei infracțiuni) ce va putea fi supusă controlului judiciar în fața judecătorului de instrucție. Or, (i) în ipoteza în care plângerea/denunțul a fost depusă în fața <u>ofiterului de urmărire penală</u>, rezultatul examinării acesteia va putea fi contestat <u>la procuror</u> în sensul art. 298 din Codul de procedură penală, iar această ordonanță a procurorului va putea fi contestată la judecătorul de instrucție în baza art. 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală, și respectiv, (ii) în cazul în care plângerea/denunțul a fost depusă în fața <u>procurorului</u> (conform art. 270-270² din Codul de procedură penală), rezultatul examinării acesteia va putea fi contestat <u>la procuror ierarhic superior</u> în sensul art. 299¹ din Codul de procedură penală, iar această ordonanță a procurorului ierarhic superior va putea fi contestată la judecătorul de instrucție în baza aceluiași dispoziții ale art. 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală. Ba mai mult, atît art. 299 alin. (2) din Codul de procedură penală, cît și art. 299¹ alin. (4) din Codul de procedură penală prevăd că „<u>ordonanța poate fi contestată la judecătorul de instrucție</u>”. b) În partea ce ține de propunerea înaintată, menționăm că aceasta instituie un mecanism de contestare foarte aspru și riguros, implicînd verificarea legalității de două ori aceiași instituție – procuror, care de altfel nu este o instituție cu o deplină jurisdicție, or verificarea legalității unor acțiuni sau acte ale organului de urmărire penală constă în dreptul de acces la un „tribunal” în sensul art. 6 CEDO. În susținerea poziției, reiterăm raționamentele CtEDO din hotărîrea <i>Vasilescu contra Romîniei</i> (22 mai 1998, § 41) în care Curtea a subliniat că, [...] doar o instituție care are jurisdicție deplină și întrunește un număr de exigențe, cum ar fi independența față de executiv și față de părți, poate fi catalogată drept „tribunal”. Dacă în privința independenței și imparțialității instanței de judecată
--	--	---

			nu există dubii obiective, în privința independenței și a imparțialității organului de urmărire penală pot exista dubii justificate. Organul de urmărire penală este parte a puterii executive și nu beneficiază de garanțiile de care se bucură judecătorii.
		10. La pct.5 (pct. 6 după renumerotare, <i>n.a.</i>), norma propusă pentru art.521 alin.(2²) contravine art.57 alin.(2) pct.14), care statuează că una din atribuțiile ofițerului de urmărire penală este și de a solicita oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat în cauza penală în cazurile prevăzute de prezentul cod. Respectiv, prin norma analizată ofițerul de urmărire penală este limitat în acțiunea respectivă, acesta fiind nevoit să intervină prin propunere la procurorul conducător al urmăririi penale. Astfel, se propune completarea la art.521 alin.(2²) după cuvintele „<i>persoanei juridice</i>, ” cu cuvintele „<i>ofițerul de urmărire penală</i>, ”.	10. <u>Nu se acceptă.</u> Rațiunea desemnării unui reprezentant al persoanei juridice instituită în proiect a fost preluată din Hotărârii Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018, unde la pct. 44 s-a reținut că „<i>În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că este important ca, de la etapele inițiale ale procedurilor, persoana juridică acuzată de comiterea unei fapte penale să poată apela la asistența juridică (n.a.) pe care și-o alege (a se vedea, mutatis mutandis, Martin v. Estonia, 30 mai 2013, §§ 90 și 93). Curtea subliniază că caracterul echitabil al procedurilor reclamă ca persoana juridică acuzată să poată avea parte de întreg spectrul de servicii asimilate asistenței juridice.</i>” Ba mai mult, în hotărârea Martin contra Estoniei, în special § 90 „[...] Curtea notează că [...] avocatul care acorda asistență juridică nu a fost ales de către Asociația Baroului ci mai degrabă de către organul de investigație.” Reieșind din aceste rațiuni, este necesar de remarcat că la etapa urmăririi penale, solicitarea desemnării unui avocat care va acorda asistență juridică garantată de stat urmează a fi efectuată de către conducătorul urmăririi penale, la caz procuror, întrucât desemnarea unui avocat este necesară în interesele justiției și conforme standardelor jurisprudenței CtEDO.
4.	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale	11. Ținând cont de modificările propuse la art. 23 alin. (4) al Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, suplimentar considerăm necesar de a propune spre modificare și prevederile art. 23¹ alin. (2) lit. a) din aceeași lege, după cum urmează: cuvintele „contul oficiului teritorial” se substituie cu cuvintele	11. <u>Se acceptă.</u> Art. II pct. 4 al proiectului va avea următorul cuprins: „4. La articolul 23¹ alineatul (1), textul „alin. (2) și (3)” se exclude, iar la alineatul (2) litera a) cuvintele „contul oficiului teritorial” se substituie cu cuvintele „bugetul de stat”.”

		„bugetul de stat”.	
5.	Avocatul Poporului	12. În ultima frază din art. 265 alin. (2) în redacția expusă în proiectul vizat, recomandăm de substituit sintagma: „de la momentul comunicării” cu sintagma „din momentul în care persoana a luat cunoștință de refuz”. Acest fapt va asigura implementarea efectivă a Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 19.03.2019, care a statuat că „dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decât la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În caz, contrar, el riscă devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia”.	<u>12. Nu se acceptă.</u> <u>A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 7</u>
		13. Pornind de la aceleași raționamente la art. 313 alin. (3), după sintagma „în termen de 10 zile”, propunem completarea cu sintagma „din momentul în care persoana a luat cunoștință de rezultatul examinării plîngerii sau de la data expirării termenului prevăzut de lege la care urma să primească răspuns la plîngere”.	<u>13. Nu se acceptă.</u> Propunerea înaintată era prevăzută la momentul consultării publice a proiectului de act normativ, iar la moment nu a suferit modificări.
		14. la art. 332 alin. (1), pentru concretizarea normelor juridice, recomandăm după sintagma „art. 285 alin. (2)” de completat cu sintagma „din prezentul cod”.	<u>14. Nu se acceptă.</u> Conform art. 55 alin. (4) din Legea 100/2017 <i>în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, fără a se indica că elementul respectiv face parte din același act normativ.</i>
		15. la art. 521 alin. (3) din redacția propusă, oportun ar fi de completat sintagma „desemnat conform alin. (2) și (2¹)” cu „alin. (2²)”.	<u>15. Nu se acceptă.</u> Dispozițiile art. 521 alin. (3) din Codul de procedură penală instituie regula potrivit căreia reprezentantul legal sau desemnat al persoanei juridice urmează să o reprezinte pe aceasta la toate acțiunile procesuale de urmărire penală și cercetare judecătorească. Astfel, prevederile art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală în sensul proiectului, prevede instituția asistenței juridice garantate de stat ce va fi asigurată din

			partea unui avocat, iar acestuia îi sunt aplicabile dispozițiile alin. (3) din art. 521, în măsura în care nu survin situațiile de înlocuire a acestuia, adică dispozițiile art. 70 alin. (4) din Codul de procedură penală. Prin urmare, completare art. 521 alin. (3) din redacția propusă a proiectului cu sintagma alin. (2²) ar crea un paralelism în legislație.
6.	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	16. În proiectul legii de modificare a actelor normative, la art. II pct. 5 se propune următoarea modificare: „La articolul 26, alineatele (1), (3¹) și (4) se completează cu textul „de la solicitare”.” Considerăm această formulare ca fiind una mai puțin reușită, că nu corespunde scopului urmărit prin modificare și că nu este în concordanță cu motivarea expusă în nota informativă, iar odată ce se va produce va denatura conținutul art. 26, or o asemenea prevedere nu va scuti coordonatorul de comunicarea deciziei pe suport de hârtie, ci din potrivă îl va obliga. În această ordine de idei, propunem ca ultima propoziție din art. 26 alin. (1) să aibă următorul cuprins: „Decizia de acordare a asistenței juridice calificate se emite de către coordonatorul oficiului teritorial în cel mult 3 zile lucrătoare și se aduce la cunoștință solicitantului în formă scrisă, doar la solicitarea acestuia.” O asemenea formulare va păstra obligația coordonatorului de a emite decizia în cel mult 3 zile lucrătoare, dar îl va scuti de comunicarea ei solicitantului pe suport de hârtie, atâta timp cât ultimul nu va solicita acest lucru.	16. Se acceptă parțial. Art. II pct. 5 al proiectului va avea următorul cuprins: <i>„La articolul 26, alineatele (1), (3), (3¹) și (4) la finala se completează cu textul „, iar în formă scrisă i se comunică doar la solicitarea acestuia.”</i>
		17. Totodată, completarea propusă este valabilă în egală măsură și pentru aliniatul 3 al art. 26, astfel încât acesta urmează a fi completat în final cu sintagma: „iar în formă scrisă i se comunică doar la solicitarea	17. Se acceptă. A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 16.

	acestuia.”. 18. În final, art. 26 ar trebui să aibă următorul conținut: Articolul 26. Înaintarea cererii sau solicitării de acordare a asistenței juridice calificate (1) în cazul prevăzut la art. 19 alin.(1) lit. a), solicitantul asistenței juridice calificate poate să depună cerere la oficiul teritorial, la organul de urmărire penală sau la instanța judecătorească. Organul de urmărire penală sau instanța judecătorească va remite oficiului teritorial, în cel mult 3 zile lucrătoare de la data recepționării, cererea și documentele anexate. Decizia de acordare a asistenței juridice calificate se emite de către coordonatorul oficiului teritorial în cel mult 3 zile lucrătoare și se aduce la cunoștință solicitantului în formă scrisă, doar la solicitarea acestuia. (2) În cazul prevăzut la art. 19 alin.(1) lit.b), persoana care a efectuat reținerea solicită în termen de o oră oficiului teritorial numirea unui avocat de serviciu. Coordonatorul oficiului teritorial va desemna avocatul de serviciu și va aduce numele avocatului la cunoștință persoanei sau organului care a efectuat reținerea, în decursul a 3 ore din momentul recepționării solicitării de numire a avocatului de serviciu. (3) În cazurile prevăzute la art. 19 alin.(1) lit.c) și d), oficiului teritorial i se prezintă solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței judecătorești privind numirea apărătorului, tară a fi necesară înaintarea cererii prevăzute la art.25. Decizia coordonatorului oficiului teritorial privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință solicitantului în decursul unei zile lucrătoare din momentul emiterii, iar în formă scrisă i se comunică doar la solicitarea acestuia. (3¹) în cazul prevăzut la art. 19 alin.(1¹), copilul victimă a infracțiunii sau reprezentantul legal al acesteia și victima violenței în familie pot să depună cerere la oficiul	18. <u>Se acceptă parțial.</u> A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 16.
--	--	---

		teritorial, la organul de urmărire penală sau la instanța judecătorească. Organul de urmărire penală sau instanța judecătorească va remite cererea și documentele anexate oficiului teritorial în cel mult 3 zile lucrătoare de la data recepționării. Decizia de acordare a asistenței juridice calificate se emite de către coordonatorul oficiului teritorial în cel mult 3 zile lucrătoare și se aduce la cunoștință solicitantului în formă scrisă, doar la solicitarea acestuia. (4) În cazul prevăzut la art. 19 alin.(1) lit.e), solicitantul asistenței juridice calificate prezintă oficiului teritorial o cerere cu respectarea prevederilor art.25. Decizia de acordare a asistenței juridice calificate se emite de către coordonatorul oficiului teritorial în cel mult 3 zile lucrătoare și se aduce la cunoștință solicitantului în formă scrisă, doar la solicitarea acestuia.	
7.	Ministerul Finanțelor	19. În partea ce ține de modificarea art. 521 alin. (2) din Codul de procedură penală, menționăm necesitatea stabilirii unui termen imperativ (ex: 10 zile) în interiorul căruia persoana juridică trebuie să-și desemneze un alt reprezentant în privința căruia nu se desfășoară un proces penal. Această necesitate rezultă din faptul că prevederea legală prenotată reprezintă o normă punitivă de ordin procedural, fapt ce necesită nu doar stabilirea unei obligații, dar și termenul în interiorul căruia aceasta urmează a fi executată. La fel, instituirea termenului ar exclude interpretarea duală a normei, ar crea o certitudine juridică și ar exclude tergiversarea procesului penal prin uzarea cu rea-credință a unei norme de drept. Suplimentar, instituirea termenului este conformă și argumentărilor autorului proiectului de a modifica art. 265 și 313 din Codul de procedură penală prin stabilirea unor intervale de timp certe. Astfel, introducerea termenului este necesară intereselor justiției și calității legii.	19. <u>Se acceptă.</u> Art. II pct. 6 (pct. 5 până la renumerotare – n.a.) al proiectului, articolul 521 alineatul (2) va avea următorul cuprins: <i>„(2) În cazul în care urmărirea penală sau judecarea cauzei împotriva persoanei juridice se efectuează pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe și în privința reprezentantului ei legal, persoana juridică trebuie să-și desemneze în termen de 5 zile de la momentul aduceri la cunoștință a ordonanței de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuیت sau în termen de 48 de ore de la momentul aducerii la cunoștință a ordonanței de punere sub învinuire un alt reprezentant în privința căruia nu se desfășoară un proces penal.”</i>

	20. În partea ce ține de completarea art. 521 din Codul de procedură penală cu alin. (2¹), menționăm că autorul proiectului menționează că termenul <i>“persoane cu funcție de răspundere a persoanei juridice”</i> este definit de art. 123 alin. (1) din Codul penal. La caz, constatăm că art. 123 alin. (1) din Codul penal definește persoanele cu funcții de răspundere din cadrul persoanelor juridice de drept public care nu se regăsesc și în domeniul privat, or, aceasta rezultă din indicarea imperativă că aceste persoane (cu funcție de răspundere) activează în cadrul persoanelor juridice care pot fi create doar de către autoritățile statului (<i>întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor</i>), iar potrivit reglementărilor Codului civil aceste entități juridice nu pot fi create în domeniul dreptului privat. Prin urmare, avînd în vedere că completarea art. 521 din Codul de procedură penală cu alin. (2¹) este aplicabil în special pentru persoanele juridice de drept privat, constatăm că termenul <i>“persoane cu funcție de răspundere a persoanei juridice”</i> rămîne nedefinit, fapt ce poate cauza dualități de interpretare și incertitudine juridică, fapte contrare necesității calității legii și a intereselor justiției. Pe cale de consecință, termenul <i>“persoane cu funcție de răspundere a persoanei juridice”</i> urmează a fi definit și pentru domeniul de drept privat.	20. Se acceptă parțial La art. II pct. 5 (după renumerotare pct.6) la art. 521 alin. (2¹) și (2²) cuvintele <i>„persoane cu funcții de răspundere”</i> au fost substituite cu <i>„persoane care gestionează persoana juridică”</i>. În partea ce ține de definire a termenului <i>“persoane cu funcție de răspundere a persoanei juridice”</i> și pentru domeniul de drept privat nu este oportun, avînd în vedere că art. 124 din Codul penal acoperă cele propuse de autorul avizului, or în conformitate cu art. 124 din Codul penal <i>„Prin persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală se înțelege persoana căreia, în organizația indicată sau într-o subdiviziune a acesteia, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.”</i>
	21. În partea ce ține de acordarea asistenței juridice garantate de stat pentru persoanele juridice, prevăzut prin completarea art. 521 din Codul de procedură penală cu alin. (2²), constatăm lipsa mecanismului de recuperare de la aceste persoane, în caz de stabilire a comportamentului ilicit, a cheltuielilor suportate de bugetul de stat pentru reprezentare, or, persoanele juridice de drept privat se constituie (de regulă) cu scopul de a obține beneficii (comerciale), fapt ce presupune existența valorilor patrimoniale. Astfel, în cazul în care persoana juridică se	21. Nu se acceptă. În situațiile cînd persoanele juridice refuză să-și desemneze un reprezentant sau sunt în imposibilitate de a-l desemna proiectul prevede la art. 521 alin. (2¹) din Codul de procedură penală că, fie judecătorul de instrucție la faza de urmărire penală, fie instanța de judecată la judecarea cauzei trebuie să preia această sarcină și să desemneze un reprezentant al persoanei juridice la demersul procurorului. În acest caz, reprezentantul persoanei juridice în cadrul unui proces penal este desemnat din rîndurile persoanelor care o

		eschivează de la stabilirea reprezentantului acesteia în cadrul procesului penal, potrivit reglementărilor propuse de autorul proiectului, avînd în vedere necesitatea respectării drepturilor acesteia intervine obligația statului de a asigura reprezentarea, fapt ce presupune cheltuieli nejustificate din contul bugetului. În atare circumstanțe, constatăm că nu există temeiuri justificate de a eschiva orice persoană juridică, ținînd conte de scopurile comerciale a acestora și statutul de personal (mai mulți angajați, acționari, asociați, etc.), de la restituirea în bugetul de stat a cheltuielilor de reprezentare, fapt ce ar forma un echilibru între interesele întregii societăți și a unei singure entități, ar exclude cheltuielile nejustificate din contul bugetului de stat (prejudicierea) și acționarea cu rea-credință a persoanelor juridice prin ne desemnarea reprezentantului acesteia. Pe cale de consecință, propunerea în cauză nu poate fi susținută fără stabilirea unui mecanism efectiv de recuperare în bugetul de stat a cheltuielilor de reprezentare.	gestionează. Din aceste considerente, aplicarea dispozițiilor art. 521 din Codul de procedură penală în sensul proiectului urmează de a fi aplicat consecutiv, astfel încît persoana juridică în privința căreia se desfășoară un proces penal să poate să beneficieze de dreptul la apărare. Astfel, în sensul proiectului: (i) în primul rînd, persoanei juridice i se impune o obligație de a-și desemna un reprezentant – art. 521 alin. (2); (ii) ulterior, în cazul refuzului sau imposibilității desemnării unui reprezentant, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată va desemn un reprezentant al persoanei juridice la demersul procurorului din rîndul persoanelor care gestionează persoana juridică, în privința căruia nu se desfășoară un proces penal – art. 521 alin. (2¹); și, (iii) în final, în cazul absenței persoanelor care gestionează persoana juridică, procurorul sau instanța de judecată vor solicita desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică calificată. Prin urmare, obligația statului de a asigura desemnarea unui reprezentant al persoanei juridice în sensul proiectului nu va presupune cheltuieli excesive, or potrivit raționamentelor Curții Constituționale din hotărîrea nr. 30 din 22.11.2018, unde „[...] Curtea menționează că, odată implementată, alternativa desemnării reprezentantului de către instanța de judecată nu ar presupune costuri suplimentare excesive.” Mai mult ca atît, dispozițiile art. 229 din Codul de procedură penală prevede mecanismul de recuperare a cheltuielilor de judecată în care este prevăzute și cheltuielile de reprezentare.
--	--	--	---

	22. Sub aspect economico-financiar, menționăm că prin proiect se propune completarea Codului de procedură penală și subsecvent a Legii nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat cu norme juridice ce ar permite includerea persoanelor juridice, persoanelor victime ale infracțiunilor de tortură, ale tratamentului inuman și degradant, persoanelor victime ale traficului de ființe umane și solicitanților de azil în cadrul procedurii de azil drept în categorii de beneficiari ai asistențe juridice garantate de stat. Potrivit notei informative, la compartimentul 4 "Fundamentarea economico-financiară", autorul menționează că implementarea proiectului nu va duce la cheltuieli semnificative din bugetul de stat, fără a fi prezentată o estimare a costului pentru categoria de beneficiari incluși în proiect. Ținem să menționăm că în anul 2019, pentru prestarea serviciilor de asistență juridică de stat, în bugetul Ministerului Justiției sunt prevăzute mijloace în sumă de 38,3 mil. lei. Prin urmare, în condițiile de bugetare prudentă, accentuate în special de punerea în aplicare a Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar, Ministerul Finanțelor este privat de a susține la momentul actual propunerea de proiect respectivă, dacă impactul acesteia nu este prevăzut în buget.	22. <u>Nu se acceptă.</u> Propunerea completării art. 20 din Legea nr. 198/2007, cu introducerea a patru categorii de persoane beneficiare de asistență juridică garantată de stat, indiferent de nivelul veniturilor, nu va necesita cheltuieli financiare semnificative din bugetul de stat, fiind suficiente resursele financiare deja alocate. Acest fapt este datorat de doi factori: 1) numărul foarte mic de asemenea beneficiari; 2) modificările legislative propuse nu vor duce la majorarea semnificativă a numărului de beneficiari, or nu acesta este scopul urmărit. În principiu, aceste categorii de beneficiari <u>au primit și primesc asistența juridică garantată de stat</u>, fiind supuși verificării nivelului de venit (art. 21 din Legea nr. 198/2007), care este un exercițiu impropriu pentru asemenea cazuri sau în baza unor prevederi ale altor legi ori încheieri ale instanțelor de judecată prin care coordonatorii sunt obligați să desemneze avocați, în vederea respectării dreptului la apărare. Scopul urmărit este de a facilita accesul acestor categorii de persoane la justiție și scutindu-le de o procedură improprie și greu de realizat și formalitate excesivă, mai ales că acești beneficiari sunt privilegiați de art. 11 alin. (1) din Legea nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, de Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul, precum și articolul 12 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, din 16 mai 2005 și ratificată de către Republica Moldova la 1 februarie 2008. Cu referire la statistica pentru perioada 2016-2019 privind numărul de subiecți nominalizați în raport cu numărul total de beneficiari cărora li s-au acordat asistență juridică garantată de stat per an: pentru anul 2016 – din numărul total de 49743 de
--	---	--

		subiecți care au beneficiat de asistență juridică garantată de stat – 102 din ei sunt subiecți care sunt incluși în proiect, ceea ce reprezintă 0,20%; pentru anul 2017 – din numărul total de 54473 de subiecți care au beneficiat de asistență juridică garantată de stat – 71 din ei sunt subiecți care sunt incluși în proiect, ceea ce reprezintă 0,13%; pentru anul 2018 – din numărul total de 49695 de subiecți care au beneficiat de asistență juridică garantată de stat – 192 din ei sunt subiecți care sunt incluși în proiect, ceea ce reprezintă 0,38%; pentru anul 2019 – din numărul total de 148 (primul trimestru) de subiecți care au beneficiat de asistență juridică garantată de stat – 52 din ei sunt subiecți care sunt incluși în proiect, ceea ce reprezintă 0,34%. Totodată, informația detaliată referitor la numărul de cereri înaintate de fiecare categorie în parte, pentru fiecare an, precum și costurile estimative per cauză, suportate de CNAJGS din contul bugetului de stat este prezentată în tabelul anexă la nota informativă. Subliniem că, la planificarea bugetului CNAJGS, a fost luat în calcul și cheltuielile ce vor fi suportate pentru asigurarea asistenței juridice categoriilor de persoane nominalizate în proiect, chiar dacă Legea nr. 198/2007 nu reglementa acordarea asistenței juridice garantate de stat unor astfel categorii de persoane. Totodată, din datele tabelului prezentat pentru 4 ani (și anume facem referire la categoriile: persoane juridice și solicitanții de azil în cadrul procedurii de azil) menționăm că, costul aproximativ al unui caz ar fi de 654 de lei și respectiv 675 de lei. Analizând datele din tabel observăm că numărul de subiecți incluși în proiect care solicită asistență juridică garantată de stat nu variază semnificativ din an în an, ceea ce duce la concluzia că:
--	--	---

			1. bugetul planificat nu va suporta modificări la compartimentul respectiv și va fi suficient pentru achitarea cheltuielilor necesare pentru asistența juridică garantată de stat, și 2. numărul de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat va rămîne intact, doar că se va specifica categoria din care face parte beneficiarul, completîndu-se astfel Legea nr. 198/2007 cu reglementările legilor speciale (Codul de procedură penală, Legea nr. 137/2016 și Legea nr. 270/2008).
		23. Suplimentar, în vederea stabilirii unei certitudini juridice de ordin procedural și avînd în vedere încasarea mijloacelor financiare din contul statului, este imperativ necesar executarea soluției judecătorești în conformitate cu procedura și termenele stabilite prin Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, care reprezintă o normă specială ce reglementează procedura de încasare a mijloacelor financiare, în baza titlurilor executorii, din contul bugetului de stat. În urma celor menționate, solicităm expunerea art. 473⁴ alin. (9) din Codul de procedură penală în următoarea redacție: “(9) Încheierea adoptată în condițiile prezentului articol este executorie imediat, cu excepția încasării mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire. Încheierea poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părți, în termen de 10 zile de la data pronunțării, prin intermediul instanței de fond. În partea încasării mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire, încheierea instanței de judecată se execută în condițiile prevăzute de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.” La fel, considerăm indisolubil necesar completarea art. 473⁴ din Codul de procedură penală cu alin. (10)-(14) cu următorul cuprins: “(10) Recursul suspendă executarea încheierii în partea	23. Nu se acceptă. Propunerile înaintate de autorii avizului exced obiectul de reglementare a proiectului.

		încasării mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire. (11) Încheierea judecătorească privind încasarea mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire se execută după ce devine definitivă, în modul stabilit de legislația în vigoare. (12) Instanța de judecată prezintă din oficiu titlu executoriu, emis în baza încheierii judecătorești definitive, spre executare organului care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare. (13) În decurs de 10 zile din data prezentării titlului executoriu, eliberat în baza încheierii judecătorești definitive, organul care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare remite Ministerului Finanțelor titlul executoriu, împreună cu hotărârile judecătorești emise pe cauza respectivă, și datele bancare ale creditorului sau, după caz, contul de peculiu. (14) Titlul executoriu se va executa de către Ministerul Finanțelor, în conformitate cu procedura și termenele stabilite prin Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.”	
8.	Ministerul Afacerilor Interne	24. Comunică lipsă de obiecții și propuneri pe marginea proiectului.	
9.	Biroul Migrație și Azil	25. Susține proiectul fără obiecții și propuneri.	
10.	Centru pentru combaterea traficului de persoane	26. Susține integral conceptul de document și nu intervine cu anumite propuneri de completare sau modificare a proiectului.	
11.	Agenția Servicii Publice	27. Comunică lipsă obiecțiilor și propunerilor.	
Obiecțiile și propunerile prezentate în conformitate cu pct. 201 din Regulamentul Guvernului			
12.	Procuratura pentru Combaterea	28. Totodată, cu referire la modificările propuse la pct.6) art. I din proiect, ce se referă la alin. (2) al art. 521	28. Nu se acceptă Dispozițiile art. 6 § 3 lit. a) din Convenția pentru

	Criminalității Organizate și Cauze Speciale	din Codul de procedură penală, se propune substituirea textului „aduceri la cunoștință a ordonanței de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț” cu textul: „înștiințării despre emiterea ordonanței de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț”. În aceeași ordine de idei, se propune substituirea textului „aduceri la cunoștință a ordonanței de punere sub învinuire” cu textul: „înștiințării despre emiterea ordonanței de punere sub învinuire”. În opinia noastră, expunerea alin. (2) al art. 521 din Codul de procedură penală în redacția propusă este una conformă prevederilor art. 282 din Codul de procedură penală, or, se vor elimina eventualele riscuri de invocare a nulității acțiunilor procesuale.	apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale prevede că „Orice acuzat are, mai ales, dreptul: să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;”. Astfel, Republica Moldova, fiind parte a Convenției CEDO, are obligația pozitivă de a asigura respectarea drepturilor inserate în CEDO. Din această perspectivă substituirea textului „aduceri la cunoștință a ordonanței” cu „înștiințării despre emiterea ordonanței” în art. 521 alin. (2) din proiect în redacția propusă ar constitui o încălcare a CEDO, întrucât acțiunea de „a înștiința” despre emiterea unui act presupune <u>aducerea la cunoștință că s-a emis un act</u>, dar nu conținutul acestuia, ceea ce nu ar satisface cerințele de la art. 6 § 3 lit. a) CEDO, or în cauza <i>Adrian Constantin împotriva României</i> (Cererea nr. 21175/03, 12 aprilie 2011), CtEDO a reamintit că „echitatea unei proceduri se apreciază în raport cu ansamblul acesteia. Dispozițiile art. 6 § 3 exprimă necesitatea acordării unei atenții deosebite notificării „acuzației” aduse persoanei în cauză. Actul sesizării joacă un rol determinant în urmărirea penală: după notificare, persoana pusă trimisă în judecată este oficial înștiințată în scris cu privire la temeiul legal și factual al acuzațiilor care i se aduc. Art. 6 § 3 lit. a) îi recunoaște acuzatului dreptul de a fi informat nu doar cu privire la cauza acuzației, adică la faptele materiale de care este acuzat și pe care se bazează acuzația, dar și încadrarea juridică a faptelor, și aceasta în mod detaliat (§18).”. Mai mult, art. 63 alin. (1¹) din Codul de procedură penală prevede expres faptul că „Ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț și informația despre drepturile prevăzute la art. 64 se aduc la cunoștință în decurs de 5 zile din momentul de emitere a ordonanței”, precum și art. 282 alin. (2) din Codul de procedură penală la fel instituie aceeași regulă că:
--	---	--	--

			„ Procurorul , după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei.”
13.	Ministerul Finanțelor	29. În partea ce ține de acordarea asistenței juridice garantate de stat pentru persoanele juridice, prevăzut prin completarea art. 521 din Codul de procedură penală cu alin. (2²), constatăm lipsa mecanismului de recuperare de la aceste persoane, în caz de stabilire a comportamentului ilicit, a cheltuielilor suportate de bugetul de stat pentru reprezentare, or, persoanele juridice de drept privat se constituie (de regulă) cu scopul de a obține beneficii (comerciale), fapt ce presupune existența valorilor patrimoniale. Astfel, în cazul în care persoana juridică se eschivează de la stabilirea reprezentantului acesteia în cadrul procesului penal, potrivit reglementărilor propuse de autorul proiectului, avînd în vedere necesitatea respectării drepturilor acesteia intervine obligația statului de a asigura reprezentarea, fapt ce presupune cheltuieli nejustificate din contul bugetului. În atare circumstanțe, constatăm că nu există temeiuri justificate de a eschiva orice persoană juridică, ținînd cont de scopurile comerciale a acestora și statutul de personal (mai mulți angajați, acționari, asociați, etc.), de la restituirea în bugetul de stat a cheltuielilor de reprezentare, fapt ce ar forma un echilibru între interesele întregii societăți și a unei singure entități, ar exclude cheltuielile nejustificate din contul bugetului de stat (prejudicierea) și acționarea cu rea-credință a persoanelor juridice prin refuzul de a desemna reprezentantul acesteia. Pe cale de consecință, în vederea evitării prejudicierii neîntemeiate a bugetului de stat, Ministerul Finanțelor reiterează repetat poziția privind necesitatea stabilirii mecanismului de recuperare în bugetul de stat a cheltuielilor de reprezentare a persoanelor juridice	29. Nu se acceptă. A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 21.

	30. Pentru a evita multitudinea proiectelor de <i>lege ferenda</i> și a forma un cadru juridic unitar, avînd în vedere numărul foarte mare a situațiilor apărute de încasare din contul bugetului de stat a mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire în conformitate cu prevederile art. 473⁴ din Codul de procedură penală, Ministerul Finanțelor repetat reiterează poziția privind necesitatea modificării în regim prioritar a art. 473⁴ din Codul de procedură penală, din următoarele considerente. În vederea stabilirii unei certitudini juridice de ordin procedural și avînd în vedere încasarea mijloacelor financiare din contul statului, este imperativ necesar executarea soluției judecătorești în conformitate cu procedura și termenele stabilite prin Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, care reprezintă o normă specială ce reglementează procedura de încasare a mijloacelor financiare, în baza titlurilor executorii, din contul bugetului de stat. În urma celor menționate, solicităm expunerea art. 473⁴ alin. (9) din Codul de procedură penală în următoarea redacție: “(9) Încheierea adoptată în condițiile prezentului articol este executorie imediat, cu excepția încasării mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire. Încheierea poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părți, în termen de 10 zile de la data pronunțării, prin intermediul instanței de fond. În partea încasării mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire, încheierea instanței de judecată se execută în condițiile prevăzute de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.” La fel, considerăm indisolubil necesar completarea art. 473⁴ din Codul de procedură penală cu alin. (10)-(14) cu următorul cuprins: “(10) Recursul suspendă executarea încheierii în partea încasării mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire.	30. <u>Nu se acceptă</u> Ministerul Justiției reiterează aceeași poziție de la pct. 23, și anume: propunerile înaintate de autorii avizului exced obiectul de reglementare a proiectului.
--	---	--

		(11) Încheierea judecătorească privind încasarea mijloacelor bănești cu titlu de despăgubire se execută după ce devine definitivă, în modul stabilit de legislația în vigoare. (12) Instanța de judecată prezintă din oficiu titlu executoriu, emis în baza încheierii judecătorești definitive, spre executare organului care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare. (13) În decurs de 10 zile din data prezentării titlului executoriu, eliberat în baza încheierii judecătorești definitive, organul care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare remite Ministerului Finanțelor titlul executoriu, împreună cu hotărârile judecătorești emise pe cauza respectivă, și datele bancare ale creditorului sau, după caz, contul de peculiu. (14) Titlul executoriu se va executa de către Ministerul Finanțelor, în conformitate cu procedura și termenele stabilite prin Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.”	
14.	Avocatul Poporului	31. În ultima frază din art. 265 alin. (2) în redacția expusă în proiectul vizat, recomandăm de substituit sintagma: „de la momentul comunicării” cu sintagma „din momentul în care persoana a luat cunoștință de refuz”. Acest fapt va asigura implementarea efectivă a Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 19.03.2019, care a statuat că „dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decât la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În caz, contrar, el riscă devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia”. În context, consider relevante argumentele CtEDO în cauza Ivanova și Ivashova v. Rusia și anume că: „... instanța națională nu poate avea interpretare rigidă a dreptului intern care ar avea drept consecință să i se impună justițiabilului o sarcină pe care să nu fie capabil să	31. Nu se acceptă A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 7.

		o respecte. A solicita introducerea unei căi de atac în termen de o lună de la data emiterii unei copii complete a deciziei de către grefa instanței – și nu din momentul în care persoana în cauză poate lua la cunoștință efectiv despre hotărîrea judecătorească – ar transforma curgerea termenului într-un element care iese complet sub controlul justițiabilului. Curtea a afirmat că dreptul la o cale de atac ar trebui să fie exercitat după ce partea interesată poate lua cunoștință efectiv despre hotărîrea judecătorească în forma sa completă”.	
		32. Pornind de la aceleași raționamente la art. 313 alin. (3), după sintagma „în termen de 10 zile”, propunem completarea cu sintagma „din momentul în care persoana a luat cunoștință de rezultatul examinării plîngerii sau de la data expirării termenului prevăzut de lege la care urma să primească răspuns la plîngere”. Accentuăm asupra faptului că: „Dreptul la acțiune sau la o cale de atac trebuie să se exercite din momentul în care părțile interesate pot cunoaște efectiv deciziile judiciare care le impun o obligație sau care ar putea duce la atingerea drepturilor sau intereselor lor legitime. În caz contrar, curțile și tribunalele ar putea, prin întîrzierea notificării deciziilor lor, să scurteze substanțial termenele căilor de atac sau chiar să facă imposibilă introducerea unei căi de atac. Notificarea, ca act de comunicare între organul jurisdicțional și părți, servește la aducerea la cunoștință a deciziei instanței, precum și a temeiurilor care o motivează, pentru a permite părților, dacă este cazul, să formuleze o cale de atac (Miragall Escolano și alții v Spania, pct. 37) sau unei părți terțe interesate să intervină (Cañete de Goñi v Spania, pct. 40).	<u>32. Nu se acceptă</u> A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct. 13.
15.	Biroul Migrație și Azil	33. Totodată, recent Curtea Supremă de Justiție, în Opinia consultativă nr. 107 din 05 iulie 2019 privind procedura de luare în custodie publică/prelungire a duratei de luare în custodie publică a străinilor în privința cărora a	<u>33. Se acceptă parțial</u> La art. II punctul 2 din proiect, articolul 20 din Legea nr. 198/2007 se completează cu litera i) cu următorul cuprins: <i>„i) străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau</i>

		fost dispusă măsura returnării, expulzării sau care au fost declarați indezirabili, a precizat că <i>demersurile înaintate în baza art. 64 al Legii 200/16.07.2010 urmează a fi examinate în procedura contenciosului administrativ.</i> Menționăm că art. 64 al Legii nr. 200/2010 se referă la procedurile de luare în custodie publică a străinilor și stipulează că „luarea în custodie publică este o măsură de restrângere a libertății de mișcare, dispusă de instanța de judecată împotriva străinului care nu a executat decizia de returnare sau care nu a putut fi returnat în termenul prevăzut de legislație, care a trecut sau care a încercat să treacă ilegal frontiera de stat, care a intrat în țară în perioada de interdicție dispusă anterior, a cărui identitate nu a putut fi stabilită, care a fost declarat indezirabil, împotriva căruia a fost dispusă expulzarea sau dacă există riscul sustragerii acestuia” Astfel, reieșind din cele expuse și luând în considerație prevederile constituționale privind egalitatea în drepturi și îndatoriri, cu excepțiile prevăzute de legislație, ale cetățenilor străini cu cetățenii Republicii Moldova (art. 19), precum și garantarea dreptului la apărare a acestora (art.26), se propune completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, cu litera i) cu următorul conținut: „i) străinilor care urmează a fi luați în custodie publică.”.	<i>prelungirea măsurii de plasare în custodie publică.”</i> Suplimentar la argumentele în cauză, menționăm că în conformitate cu art. 84¹³ alin. (2) din Legea nr. 200/2010, <i>În procesele de judecată străinii beneficiază de aceleași drepturi procedurale ca și cetățenii Republicii Moldova, de asistență juridică gratuită sau pe bază de contract din partea avocaților, precum și a altor persoane autorizate în modul stabilit de Legea nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.</i> Astfel, este necesar și oportun de a-i asigura pe cetățenii străini în privința cărora se va aplica măsura de luare în custodie publică (art. 64 din Legea nr. 200/2010), cu asistență juridică garantată de stat în cadrul proceselor de judecată cu privire la aplicare măsurilor de luare în custodie, or, Legea nr. 200/2010 le garantează acest drept.
16.	Centrul de Drept al Avocaților	34. Centrul de Drept al Avocaților este partener juridic al Agenției ONU pentru Refugiați, acordînd, din 2009, asistența juridică persoanelor plasate în custodie publică. Suntem parteneri cu Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat și Biroul Migrație și Azil. Prin intermediul Biroului Migrație și Azil am aflat despre proiectul de modificare a Legii 198 din 2007 privind asistența juridică garantată de stat.	34. Se acceptă parțial A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct.33.

		Propun includerea la art. 20 a legii respective a unei litere noi cu următorul conținut: „persoanelor în privința cărora este solicitată plasarea în custodie publică sau prelungirea plasării în custodie publică”. Consider necesară această modificare, din următoarele considerente. Până la 05.07.2019 persoanele plasate în custodie publică erau asistate de CNAJGS în baza prevederilor art. 20 lit. „c) persoanelor în a căror privință există riscul aplicării sancțiunii de expulzare în cadrul procedurilor contravenționale;” Menționez că expulzarea în cadrul procedurilor contravenționale și luarea în custodie publică, conform prevederilor Legii 200 din 2010 - sunt proceduri distincte. La 05.07.2019 Curtea Supremă de Justiție, prin Opinia Consultativă nr. 107 a dispus examinarea chestiunilor legate de plasare/prelungirea plasării în custodie publică, în procedura administrativă. Astfel desemnarea, în temeiul prevederilor art. 20 lit. „c)” a avocaților CNAJGS pentru cazurile de custodie publică nu mai este corectă. Întru evitarea interpretărilor eronate ale legislației și întru evitarea situațiilor când persoanele în necesitate de asistență juridică calificată să nu o poată primi, consider necesară includerea în Legea 198 din 2007 a unei prevederi exprese, referitoare la persoanele în privința cărora este solicitată plasarea în custodie publică sau prelungirea plasării în custodie publică.	
17.	Centrul Național Anticorupție	35. Obiecții: Cu referire la termenul de „de la data comunicării refuzului” menționez că expunerea propusă riscă să fie aplicată diferit, de la caz la caz și să nu instituie o procedură unitară, în ceea ce privește stabilirea exactă a termenului de contestare. Deși nota informativă face referire la modificarea art.131 alin. (3) din Codul de procedură penală, în speță	35. Se acceptă parțial La art. I punctul 3 din proiect, - în prima propoziție sintagma „comunicării refuzului” se substituie cu textul „la care i s-a adus la cunoștință ordonanța respectivă”, - în a doua propoziție sintagma „respectivă a” se exclude, iar cuvântul „comunicării” se substituie cu textul „la care a luat cunoștință de aceasta”.

	nota stabilește că „în vederea asigurării unei bune administrări a justiției și a respectării dreptului de a formula o contestație, statul urmează să reglementeze limitele temporale privind formularea contestațiilor, care nu pot fi exercitate în mod efectiv, decât de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În acest sens, este necesar ca norma juridică să poată fi aplicată corespunzător, să nu lase loc de ambiguități și să respecte principiul legalității și al securității juridice”, totuși termenul propus riscă să fie interpretat subiectiv, pentru un subiect fiind suficient o informare prin mijloace informaționale (e-mail) etc, iar pentru alții pot invoca nerecepționarea mesajului. Totodată, stabilim că plîngerile pot fi înaintate în cazul unui proces penal intentat (respectiv, calitatea subiecților procesuali este una bine stabilită), dar pot fi înaintate și în afară unui proces penal, respectiv calitatea subiecților nu este stabilită. Prin urmare, pentru a nu se distorsiona calcularea termenului indicat în normele de mai sus, este recomandabil stabilirea unui termen cu sens îngust/mai exact. În acest sens, amintim Hotărîrea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitatea a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală, care stabilește la pct.61 „<i>Așadar, dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv <u>decît de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. în caz contrar, el riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia.</u></i>”. Expunerea normei într-un sens concis, ce exclude orice aplicare diferită (în speță normele procedură penală, care de regulă comportă un caracter strict și rigid) va garanta aplicarea uniformă a prevederilor legale și va exclude orice interpretare duală a sensului normei. Totodată, ambiguitatea expunerii și reglementării	La art. I punctul 4 din proiect, sintagma „comunicarea rezultatului” se substituie cu textul „data la care a luat cunoștință de rezultatul”.
--	---	---

		domeniului sus-enunțate va genera imposibilitatea tragerii la răspundere a persoanelor vinovate de tergiversarea procesului de examinare a plîngerilor. Recomandări: 1. Substituirea la art. I pct. 3 sintagma „de la comunicarea refuzului” cu sintagma „de la data la care a luat cunoștință de actul de refuz”. 2. Substituirea la art. I pct. 4 sintagma „de la comunicarea rezultatului examinării plîngerii” cu sintagma „de la data la care a luat cunoștință de rezultatul examinării plîngerii”.	
18.	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	36. Exprimă lipsă de obiecții referitor la completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu litera i) cu următorul conținut: <i>„i) străinilor care urmează a fi luați în custodie publică”</i>	36. Se acceptă parțial A se vedea opinia Ministerului Justiției de la pct.33.
19.	Ministerul Afacerilor Interne	37. Comunică lipsă de obiecții și propuneri pe marginea proiectului.	
20.	Procuratura Generală	38. Susțin proiectul și comunică lipsă de obiecții.	
21.	Agencia Servicii Publice	39. În limita competențelor comunică lipsă de obiecții.	
22.	Centru pentru combaterea traficului de persoane	40. Comunică lipsa amendamentelor sau obiecțiilor referitor la proiect.	

Ministru

Olesea STAMATE

Formularul tipizat al documentului de analiză a impactului

Titlul analizei impactului (poate conține titlul propunerii de act normativ):	Analiza impactului proiectului Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative
Data:	4 noiembrie 2019
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Justiției
Subdiviziunea:	Direcția elaborare acte normative
Persoana responsabilă și datele de contact:	Victor STRATU, șef adjunct interimar, Direcția elaborare acte normative, Tel.: (022) 201405, E-mail: victor.stratu@justice.gov.md
Compartimentele analizei impactului	
1. Definirea problemei	
a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate	
Prin intermediul proiectului se urmărește executarea Hotărârilor Curții Constituționale cu nr. 30 din 22 noiembrie 2018 și cu nr. 6 din 19 martie 2019. Este necesară asigurarea unui tratament nediscriminatoriu, precum și garantarea drepturilor unor categorii de persoane implicate într-un proces judiciar.	
b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate	
I. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală s-a declarat neconstituțional articolul 521 alineatul (2) din Codul de procedură penală, precum și omisiunea de a reglementa posibilitatea persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul procedurilor penale. Curtea consideră că este important ca, de la etapele inițiale ale procedurilor, persoana juridică acuzată de comiterea unei fapte penale să poată apela la asistența juridică pe care și-o alege. Mai mult, persoana juridică acuzată trebuie să poată avea parte de întreg spectrul de servicii asimilate asistenței juridice. În același timp, Curtea a subliniat că optimizarea celor două principii concurente - dreptul la apărare și realizarea intereselor justiției - reclamă ca, atunci când o persoană juridică este acuzată, ea să-și poată desemna reprezentantul legal pentru procedurile penale. În situația în care și reprezentantul legal este acuzat în cadrul acelorași proceduri, persoana juridică trebuie să-și poată desemna un alt reprezentant. În eventualitatea în care persoana juridică se află în imposibilitate de a-și desemna un alt reprezentant (de exemplu, din lipsa persoanelor care gestionează persoana juridică respectivă), procurorul sau instanța de judecată solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat care să acorde asistență juridică garantată de stat. Rațiunea în cauză se datorează faptului că lipsa persoanelor care pot fi reprezentanți ai persoanei juridice în cadrul procesului penal se asimilează lipsei <i>de facto</i> a persoanei juridice la acțiunile procesuale. Astfel de situație se poate echivala cu cazurile în care la acțiunile procesuale penale lipsește bănuitul, învinuitul, inculpatul, iar pentru a garanta acestora dreptul la un proces echitabil, statul are obligația pozitivă de a asigura acuzatul cu dreptul la apărare în sensul art. 6 § 3 lit. c) CEDO. Mai mult, pentru a asigura un echilibru între interesele justiției și dreptul la apărare, este necesar de a implica la identificarea unui avocat care va acorda asistență juridică de stat persoanei juridice, procurorul – ca conducător al urmăririi penale și instanța de judecată la judecarea cauzei. Ca reper pentru acest concept (solicitarea de către procuror a unui avocat	

care va acorda asistență juridică de stat persoanei juridice, dar nu ofițerul de urmărire penală) a stat la bază hotărârea Martin contra Estoniei, în special § 90 unde „[...] Curtea notează că [...] avocatul care acorda asistență juridică nu a fost ales de către Asociația Baroului ci mai degrabă de către organul de investigație.”. Reieșind din aceste rațiuni, este necesar de remarcat că la etapa urmăririi penale, solicitarea desemnării unui avocat care va acorda asistență juridică garantată de stat urmează a fi efectuată de către conducătorul urmăririi penale, la caz procuror, întrucât desemnarea unui avocat este necesară în interesele justiției și conforme standardelor jurisprudenței CtEDO.

Reiterăm că desemnarea unui reprezentant al persoanei juridice în sensul proiectului nu va presupune cheltuieli excesive, or potrivit raționamentelor Curții Constituționale din hotărârea nr. 30 din 22.11.2018, unde „[...] Curtea menționează că, odată implementată, alternativa desemnării reprezentantului de către instanța de judecată nu ar presupune costuri suplimentare excesive.”.

Mai mult ca atât, dispozițiile art. 229 din Codul de procedură penală prevede mecanismul de recuperare a cheltuielilor de judecată în care sunt prevăzute și cheltuielile de reprezentare, ceea ce va face posibilă și recuperarea în bugetul de stat a cheltuielilor de reprezentare a persoanelor juridice.

II. Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat întru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, intereselor lui legitime. Prin prisma art. 19 și art. 20 al acestei Legi sunt enumerate persoanele care beneficiază de asistență juridică garantată de stat. Art. 11 alin. (2) din Legea nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, statuează că victima infracțiunii de tortură, a tratamentului inuman și degradant beneficiază necondiționat de asistență juridică garantată de stat. Subsecvent, prevederile art. 58 alin. (4) pct. 2) stabilește că victima unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei, victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, indiferent de faptul dacă este recunoscută în calitate de parte vătămată sau parte civilă, dispune de dreptul să fie asistată, în condițiile legii, de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cazul în care nu dispune de mijloace bănești pentru a plăti avocatul. Astfel, în vederea aducerii Legii 198/2007 în concordanță cu actele normative menționate supra, se propune completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu includerea unei categorii de persoane beneficiare de asistență juridică garantată de stat indiferent de nivelul veniturilor.

În aceeași ordine de idei menționăm că în conformitate cu art. 4 lit. h) din Legea nr. 241 din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane se realizează în baza următorului principiu: accesul necondiționat la protecție și asistență pentru victimele traficului de ființe umane.

Mai mult, articolul 12 paragraful 1 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane din 16 mai 2005, ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 67 din 30 martie 2006 stipulează, *inter alia*, că „Fiecare Parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asista victimele în reabilitarea fizică, psihologică și socială. O astfel de asistență va include cel puțin: consiliere și informații privind, în special, drepturile prevăzute de lege pentru ei și serviciile ce le sunt puse la dispoziție, într-o limbă pe care acestea o pot înțelege; și asistență care să permită ca drepturile și interesele lor să fie prezentate și luate în considerare în etapele procedurii penale desfășurate împotriva autorilor de infracțiuni”.

Din aceste considerente este necesară includerea acestor categorii de persoane care ar beneficia de asistență juridică garantată de stat. Ba mai mult, raționamentul dat rezultă și din faptul că sunt o categorie de persoane vulnerabile, iar în condițiile în care solicită asistență juridică garantată de stat, întâmpină dificultăți mari, în ceea ce privește prezentarea actelor solicitate, dat fiind faptul că în majoritatea cazurilor victimele solicită protecție în cadrul urmăririi penale, ceea ce potrivit legii, este în interesul lor. Astfel, proiectul vine să completeze art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu o categorie de beneficiari ai asistenței juridice garantate de

stat - victime ale traficului de ființe umane.

În partea ce ține de persoana care solicită azil în cadrul procedurii de azil menționăm că potrivit art. 28 lit. f) din Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova, unul din drepturile care poate beneficia solicitantul de azil este: *„de a beneficia de asistență juridică în orice etapă a procedurii de azil, în condițiile legii”*. Ținând cont de faptul că, articolul respectiv acordă dreptul persoanei care solicită azil de a beneficia de asistență juridică, unicul act normativ care reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat este Legea nr. 198/2007. Astfel, este necesar de a include în lista persoanelor care pot beneficia de asistență juridică și persoanele care solicită azil în cadrul procedurii de azil. Mai mult, aceste categorii de persoane nu prezintă testul la venit, pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat, fiind vulnerabili din punct de vedere că nu au posibilitatea de a prezenta setul de acte necesar prevăzut de actele normative, deoarece sunt cetățeni străini și în cele mai frecvente cazuri nu cunosc limba de stat.

Menționăm că art. 64 din Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova se referă la procedurile de luare în custodie publică a străinilor. Astfel, art. 64 alin. (1) din actul normativ citat reglementează că *„Luarea în custodie publică este o măsură de restrângere a libertății de mișcare, dispusă de instanța de judecată împotriva străinului care nu a executat decizia de returnare sau care nu a putut fi returnat în termenul prevăzut de legislație, care a trecut sau care a încercat să treacă ilegal frontiera de stat, care a intrat în țară în perioada de interdicție dispusă anterior, a cărui identitate nu a putut fi stabilită, care a fost declarat indezirabil, împotriva căruia a fost dispusă expulzarea sau dacă există riscul sustragerii acestuia.”*. Suplimentar, menționăm că în conformitate cu art. 84¹³ alin. (2) din Legea nr. 200/2010, *„În procesele de judecată străinii beneficiază de aceleași drepturi procedurale ca și cetățenii Republicii Moldova, de asistență juridică gratuită sau pe bază de contract din partea avocaților, precum și a altor persoane autorizate în modul stabilit de Legea nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.”*

Astfel, în vederea creării unui mecanism de asigurare a cetățenilor străini în privința cărora se va aplica măsura de luare în custodie publică (art. 64 din Legea nr. 200/2010), cu asistență juridică garantată de stat în cadrul proceselor de judecată cu privire la aplicare măsurilor de luare în custodie, este oportun și necesar ca Legea nr. 198/2007 (completat cu lit. i) a art. 20) să prevadă și astfel de subiecți care pot beneficia de aceste servicii, atât timp cât Legea nr. 200/2010 le garantează acest drept.

Ba mai mult, expulzarea în cadrul procedurilor contravenționale și luarea în custodie publică, conform prevederilor Legii nr.200/2010 – sunt proceduri distincte, iar desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii de plasare în custodie publică, în temeiul prevederilor art. 20 lit. „c)” nu este conformă cu scopul acestei litere din lege. Din aceste raționamente și întru evitarea situațiilor de refuz a asistenței juridice calificate atunci când legea garantează persoanelor, ar fi necesară includerea în Legea nr. 198/2007 a unei prevederi exprese, prin care să li se asigure străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii de plasare în custodie publică cu asistență juridică garantată de stat.

c) Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei

Cauzele care au generat problemele enunțate, precum și au creat premisele emiterii subsecvente a Hotărârii Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018, sunt de ordin legislativ și constau fie în faptul că prevederile legale în vigoare nu consacră un mecanism eficient de reprezentare a persoanelor juridice în cadrul procesului penal, fie constau în faptul că legislația existentă referitoare la reprezentarea unor categorii speciale de persoane (din categorii apreciate drept vulnerabile de legiuitor) nu a fost racordată în modul corespunzător.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

Problema legată de reprezentarea persoanelor juridice în cadrul proceselor penale a evoluat spre o abordare diferită la nivelul instanțelor naționale a acestui subiect, inclusiv spre unele

abordări considerate contrare spiritului Constituției și standardelor consacrate la nivel internațional. Reieșind din faptul că această problemă ar putea fi calificată și ca o lipsă de reprezentare a persoanei juridice în procesul penal, situația existentă la momentul adoptării Hotărârii Curții Constituționale nr. 30/2018 risca să atragă condamnarea în lanț a Republicii Moldova la CtEDO pentru încălcarea dreptului la un proces echitabil (art. 6 din Convenție). Punctul 3 din dispozitivul hotărârii respective stabilește că „ 3. *Până la remediarea deficienței de reglementare constatate prin prezenta hotărâre și până la înlăturarea viciului de neconstituționalitate, persoanele juridice învinuite sau inculcate își vor putea desemna singure, într-un termen rezonabil, reprezentanții în cadrul procedurilor penale. Atunci când nu o vor face, această sarcină le va reveni judecătorilor de instrucție sau, după caz, instanțelor de judecată la solicitarea procurorului.*”. Astfel, problema dată a fost soluționată provizoriu de către Curte, însă pentru eliminarea ei definitivă este necesară acoperirea golului legislativ și reglementarea de către legiuitor a tuturor aspectelor problematice legate de acest aspect.

Cu referire la problematica legată de asigurarea asistenței juridice garantate de stat unor categorii de persoane vulnerabile, menționăm că reglementările actuale, nefiind racordate unele cu altele, creează probleme legate de accesibilitatea și previzibilitatea normelor legale, putând genera situații de aplicare neuniformă a normelor de către instanțele judecătorești, prin aceasta lezându-se drepturile la persoanelor date la un proces echitabil. În perspectivă, încălcarea acestor drepturi ar putea atrage pierderea unor cauze la CtEDO de către Republica Moldova și necesitatea plății unor sume de bani cu titlu de prejudiciu.

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

Data fiind natura normativă a problemelor care au stat la baza elaborării proiectului de act normativ, urmează a se vedea expunerea argumentelor de la compartimentul 1, litera b) a prezentei analize.

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

Drept obiective se propun:

- reducerea numărului de cazuri în care persoanele juridice nu sunt reprezentate în cadrul proceselor penale;
- creșterea numărului de cazuri în care s-a asigurat o asistență juridică efectivă persoanelor din categoriile prevăzute de lege.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea care presupune lipsa de intervenție

În cazul lipsei unei intervenții legislative, se va menține situația unui vid legislativ, care în optica Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului la fel este calificată drept o încălcare a obligației pozitive a statului de a legifera, care la rândul său atrage și o violare a dreptului persoanelor la un proces echitabil.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea ținesc cauzele problemei, cu indicarea noutăților și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

I. Menționăm că alineatele art. 521 din Codul de procedură penală în sensul proiectului urmează de aplicat în ordinea consecutivă. Astfel, în sensul proiectului:

- (i) persoanei juridice i se impune o obligație de a-și desemna un reprezentant – art. 521 alin. (2);
- (ii) ulterior, în cazul refuzului sau imposibilității desemnării unui reprezentant, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată va desemna un reprezentant al persoanei

juridice la demersul procurorului din rîndul persoanelor care gestionează persoana juridică, în privința căruia nu se desfășoară un proces penal – art. 521 alin. (2¹); și,
(iii) în final, în cazul absenței persoanelor care gestionează persoana juridică, procurorul sau instanța de judecată vor solicita desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică calificată.

Prin urmare, observăm că prin intermediul proiectului se propune o abordare graduală a subiectului, urmînd ca desemnarea unui reprezentant prin intermediul mecanismului asistenței juridice garantate de stat să fie o soluție „ultima ratio”.

II. Prin intermediul propunerilor din proiect referitoare la completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat cu literele a¹), f), g), h) și i) cu următorul cuprins:

„a¹) persoanelor juridice prevăzute la art. 521 alin. (22) din Codul de procedură penală;

f) persoanelor victime ale infracțiunilor de tortură, ale tratamentului inuman și degradant;

g) persoanelor victime ale traficului de ființe umane;

h) solicitanților de azil în cadrul procedurii de azil;

i) străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii de plasare în custodie publică.” se va exclude situația de incertitudine juridică și se va consolida dreptul persoanelor din aceste categorii la un proces echitabil, conform standardelor europene, cu asigurarea asistenței juridice garantate de stat.

c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare

Pe marginea problemelor care au stat la baza elaborării proiectului actului normativ nu există opțiuni alternative de intervenție, alegerea putînd fi realizată doar între soluția de a reglementa subiectul dat în modul propus în proiect și în aceea de nu se reglementa deloc materia. Pentru a se vedea modalitatea de reglementare a subiectului dat în legislația altor state, urmează a se consulta compartimentul dedicat dreptului comparat din cuprinsul Hotărîrii Curții Constituționale nr. 30/2018.

4. Analiza impacturilor opțiunilor

a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate

În starea actuală, norma juridică referitoare la reprezentarea persoanei juridice în cadrul unui proces penal unde reprezentantul legal al acesteia este urmărit penal pentru aceeași faptă sau fapte conexe a fost declarată neconstituțională. În lipsa unei reglementări complexe și exhaustive a acestui subiect se va leza grav posibilitatea persoanelor juridice de a-și apăra interesele în cadrul litigiului, ceea ce poate fi calificat drept o lezare a dreptului la un proces echitabil al persoanelor juridice. Menționăm că aceasta lezare poate fi contestată la CtEDO, cu solicitarea reparației integrale a prejudiciului suferit ca urmare a acestei încălcări, ceea ce în cazul persoanelor juridice a căror activitate a fost periclitată grav sau chiar stopată ca urmare a inițierii unui proces penal poate fi unul considerabil.

Cu unele particularități, efectul dat poate fi anticipat și în cazul lezării dreptului la un proces echitabil pentru categoriile suplimentare de persoane defavorizate, menționate în proiect, care nu își pot asigura de sine-stătător apărarea intereselor în proces.

b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completînd tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Conform informației furnizate de CNAJGS implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare substanțiale din bugetul de stat.

Din datele statistice pentru anul 2018 prezentate de CNAJGS, beneficiarii de asistență juridică garantată de stat care sunt incluși în proiect au fost într-un număr scăzut în comparație cu numărul total de beneficiari. Astfel, în anul 2018 dintr-un număr total de 49695 de beneficiari, 14 din ei au fost din categoria celor incluși în proiect, ceea ce reprezintă

0,028 %. Deci, pentru totalul de beneficiari, din bugetul achitat pentru prestarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat a fost de 24852,4 lei, atunci suma achitată pentru 14 cazuri de asistență juridică garantată de stat, reprezintă suma de 6958 lei.

Totodată estimarea costurilor pentru fiecare caz de asistență juridică garantată de stat sunt particulare, iar calculul de remunerare a avocatului pe un anumit dosar are loc, în funcție de acțiunile necesare întreprinse de el per caz și în conformitate cu Regulamentul cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, aprobat prin hotărârea CNAJGS nr. 22 din 19.12.2008.

Propunerea completării art. 20 din Legea nr. 198/2007, cu introducerea a patru categorii de persoane beneficiare de asistență juridică garantată de stat, indiferent de nivelul veniturilor: „a¹) *persoanelor juridice prevăzute la art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală*”, „f) *persoanelor victime ale infracțiunilor de tortură, ale tratamentului inuman și degradant;*” „g) *solicitant de azil în cadrul procedurii de azil;*” „h) *persoanelor victime ale traficului de ființe umane*”, nu va necesita cheltuieli financiare semnificative din bugetul de stat, fiind suficiente resursele financiare deja alocate.

Acest fapt este datorat de doi factori:

- 1) numărul foarte mic de asemenea beneficiari;
- 2) modificările legislative propuse nu vor duce la majorarea semnificativă a numărului de beneficiari, or nu acesta este scopul urmărit.

În principiu, aceste categorii de beneficiari au primit și primesc asistența juridică garantată de stat, fiind supuși verificării nivelului de venit (art. 21 din Legea nr. 198/2007), care este un exercițiu impropriu pentru asemenea cazuri sau în baza unor prevederi ale altor legi ori încheieri ale instanțelor de judecată prin care coordonatorii sunt obligați să desemneze avocați, în vederea respectării dreptului la apărare.

Scopul urmărit este de a facilita accesul acestor categorii de persoane la justiție și scutindu-le de o procedură improprie și greu de realizat și formalitate excesivă, mai ales că acești beneficiari sunt privilegiați de *art. 11 alin. (1) din Legea nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii*, care statuează că „*Victima infracțiunii de tortură, a tratamentului inuman și degradant beneficiază necondiționat de asistență juridică garantată de stat*”; de *Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul*, precum și *articolul 12 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane*, din 16 mai 2005 și ratificată de către Republica Moldova la 1 februarie 2008.

Totodată, conform datelor statistice pentru anii 2016 – 2019 categoriile de subiecți enumerați supra, au beneficiat de asistență juridică garantată de stat și au fost supuși verificării nivelului de venit. Referitor la numărul de cereri refuzate, acesta este aproape de zero.

Cu referire la statistica pentru perioada 2016-2019 privind numărul de subiecți nominalizați în raport cu numărul total de beneficiari cărora li s-au acordat asistență juridică garantată de stat per an, aceasta este prezentată în tabelul de mai jos:

Anul	Numărul total de subiecți care au beneficiat de AJGS	Numărul de subiecți nominalizați care au beneficiat de AJGS	Raport procentual (%)
2016	49743	102	0,20 (%)
2017	54473	71	0,13 (%)
2018	49695	192	0,38 (%)
2019	148 (primul trimestru)	52 (primul trimestru)	0,34 (%)

Informația detaliată referitor la numărul de cereri înaintate de fiecare categorie în parte, pentru fiecare an, precum și costurile estimative per cauză, suportate de CNAJGS din contul bugetului de stat este prezentată în tabelul anexă la nota informativă¹.

Rezultatul costurilor estimative care sunt incluse în tabelul de mai sus au fost calculate reieșind din rapoartele financiare depuse de către avocații care s-au ocupat nemijlocit de aceste cauze. Au fost luate mai multe rapoarte financiare pentru fiecare categorie în parte, la care a fost calculată media acestora, pentru a cunoaște costul aproximativ al unei cauze. De asemenea, subliniem că, la planificarea bugetului CNAJGS, a fost luat în calcul și cheltuielile ce vor fi suportate pentru asigurarea asistenței juridice categoriilor de persoane nominalizate în proiect, chiar dacă Legea nr. 198/2007 nu reglementa acordarea asistenței juridice garantate de stat unor astfel categorii de persoane.

Totodată, din datele tabelului prezentat pentru 4 ani (și anume facem referire la categoriile: *persoane juridice și solicitanții de azil în cadrul procedurii de azil*) menționăm că, costul aproximativ al unui caz ar fi de 654 de lei și respectiv 675 de lei.

Analizând datele din tabel observăm că numărul de subiecți incluși în proiect care solicită asistență juridică garantată de stat nu variază semnificativ din an în an, ceea ce duce la concluzia că:

3. bugetul planificat nu va suporta modificări la compartimentul respectiv și va fi suficient pentru achitarea cheltuielilor necesare pentru asistența juridică garantată de stat, și
2. numărul de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat va rămâne intact, doar că se va specifica categoria din care face parte beneficiarul, completându-se astfel Legea nr. 198/2007 cu reglementările legilor speciale (Codul de procedură penală, Legea nr. 137/2016 și Legea nr. 270/2008).

b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

-

c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizați în acesta

Riscul ipotetic care ar putea apărea urmare a adoptării prezentei legi este cel al unei măriti, peste nivelul anticipat la moment, a numărului de solicitări pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat în beneficiul persoanelor juridice reprezentarea cărora în cadrul procesului penal nu poate fi asigurată altfel. Cu toate acestea, apreciem că probabilitatea survenirii acestei situații este extrem de scăzut, datorită modalității în care proiectul propune a fi reglementată reprezentarea persoanelor juridice în proces (unde acordarea asistenței juridice garantate de stat este consacrată ca o ultimă opțiune, la care se va recurge în cazuri excepționale, când reprezentarea de alte persoane este imposibilă).

Cu referire la prevederile ce consolidează dreptul la asistența juridică garantată de stat a unor categorii suplimentare de persoane, acestea, prin ele înseși, nu pot crea riscuri semnificative, din considerentul că dreptul la acest gen de asistență juridică este deja consacrat în cadrul altor acte normative în vigoare.

d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sînt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi

Nu este cazul.

Concluzie <i>e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați</i>	Reieșind din considerentul că opțiunea propusă în proiect este unica fezabilă, din punct de vedere a atingerii obiectivelor propuse, dar și din perspectiva asigurării unei abordări și aprecieri echilibrate a costurilor și beneficiilor intervenției legislative, considerăm că proiectului actului normativ urmează a fi susținut și adoptat.
5. Implementarea și monitorizarea	
<i>a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sunt necesare</i>	În urma adoptării proiectului de act normativ nu va fi necesar modificarea altor acte normative sau careva schimbări instituționale. Implementarea prevederilor proiectului nu va presupune careva modificări în mecanismul existent de acordare a asistenței juridice garantate de stat.
<i>b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea</i>	- Numărul de hotărâri judecătorești casate pentru motiv de neparticipare a reprezentantului inculpatului; - Numărul de cazuri în care s-a asigurat asistență juridică garantată de stat în cazul persoanelor din categoriile prevăzute în proiect; - Numărul de cazuri și suma care s-a reușit de recuperat de stat în cazurile unde a fost asigurată asistența juridică garantată de stat.
<i>c) Identificați peste cât timp vor fi resimțite impacturile estimate și este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea</i>	Evaluarea performanței proiectului actului normativ este relevantă a fi efectuată la expirarea unei perioade orientative de 1 (un) an de la data intrării în vigoare. Pentru monitorizarea impactului reglementării se vor solicita informațiile relevante deținute de Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat și Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești.
6. Consultarea	
<i>a) Identificați principalele părți (grupuri) interesate în intervenția propusă</i>	1. Ministerul Finanțelor 2. Ministerul Afacerilor Interne 3. Avocatul Poporului 4. Procuratura Generală 5. Consiliul Superior al Magistraturii 6. Curtea Supremă de Justiție 7. Procuratura Anticorupție 8. Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale 9. Inspectoratul General de Poliție 10. Serviciul Fiscal de Stat 11. Serviciul Vamal 12. Uniunea Avocaților din Moldova 13. Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat 14. Centrul Național Anticorupție 15. IP „Agenția Servicii Publice” 16. Centru pentru Combaterea Traficului de Persoane 17. Biroului Migrație și Azil 18. A.O. „Institutul de Reforme Penale”

b) Explicați succint cum (prin ce metode) s-a asigurat consultarea adecvată a părților

Proiectul actului normativ a fost remis în adresa Cancelariei de stat nr. 03/5197 din 29 mai 2019 în vederea expedierii spre avizare către instituțiile interesate. Totodată proiectul a fost plasat pe pagina web a Ministerului Justiției (directorul „Transparența decizională”, compartimentul „Proiecte de acte normative remise spre coordonare”), în vederea asigurării consultării opiniei publice.

c) Expuneți succint poziția fiecărei entități consultate față de documentul de analiză a impactului și/sau intervenția propusă (se expune poziția a cel puțin unui exponent din fiecare grup de interese identificat)

Și-au expus opinia prin aviz, cu unele obiecții și propuneri: Ministerul Finanțelor, Avocatul Poporului, Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Inspectoratul General al Poliției, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (*obiecțiile și propunerile au fost analizate detaliat în sinteza care se anexează la prezenta analiză de impact*), Ministerul Afacerilor Interne, Biroului Migrație și Azil, Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane și IP „Agenția Servicii Publice” (*au susținut proiectul fără obiecții și propuneri*).

Celelalte autorități nu și-au exprimat opinia în privința proiectului propus spre avizare.

În vederea respectării dispozițiilor pct. 201 din Regulamentul Guvernului, Ministerul Justiției prin scrisoarea nr. 03/6951 din 09 iulie 2019 a remis sinteza, cu argumentările respective și proiectul definitivat (însoțit de nota informativă) Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Avocatului Poporului, Procuraturii Generale, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Inspectoratului General al Poliției, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Centrului Național Anticorupție, IP „Agenția Servicii Publice”, Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane, Biroului Migrație și Azil. Și-au expus opinia prin aviz repetat, cu unele obiecții și propuneri: Ministerul Finanțelor, Avocatul Poporului, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Centrul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Biroului Migrație și Azil, Centrul Național Anticorupție, Centrul de Drept al Avocaților (*obiecțiile și propunerile au fost analizate detaliat în sinteza care se anexează la proiect*), Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane și IP „Agenția Servicii Publice” (*au susținut proiectul fără obiecții și propuneri*).

Anexă

Tabel pentru identificarea impacturilor

Categorii de impact	Punctaj atribuit		
	Opțiunea propusă	Opțiunea alterativă 1	Opțiunea alterativă 2
Economic			
costurile desfășurării afacerilor	0		
povara administrativă	-1		
fluxurile comerciale și investiționale	1		
competitivitatea afacerilor	2		
activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii	2		
concurența pe piață	0		
activitatea de inovare și cercetare	0		

veniturile și cheltuielile publice	-1		
cadrul instituțional al autorităților publice	0		
alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori	0		
bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor	2		
situația social-economică în anumite regiuni	0		
situația macroeconomică	0		
alte aspecte economice	0		
gradul de ocupare a forței de muncă	0		
nivelul de salarizare	0		
condițiile și organizarea muncii	0		
sănătatea și securitatea muncii	0		
formarea profesională	0		
inegalitatea și distribuția veniturilor	1		
nivelul veniturilor populației	0		
nivelul sărăciei	0		
accesul la bunuri și servicii de bază, în special pentru persoanele social-vulnerabile	3		
diversitatea culturală și lingvistică	0		
partidele politice și organizațiile civice	0		
sănătatea publică, inclusiv mortalitatea și morbiditatea	0		
modul sănătos de viață al populației	0		
nivelul criminalității și securității publice	1		
accesul și calitatea serviciilor de protecție socială	1		
accesul și calitatea serviciilor educaționale	0		
accesul și calitatea serviciilor medicale	0		
accesul și calitatea serviciilor publice administrative	1		
nivelul și calitatea educației populației	0		
conservarea patrimoniului cultural	0		
accesul populației la resurse culturale și participarea în manifestații culturale	0		
accesul și participarea populației în activități sportive	0		
discriminarea	3		
alte aspecte sociale	0		
clima, inclusiv emisiile gazelor cu efect de seră și celor care afectează stratul de ozon	0		
calitatea aerului	0		
calitatea și cantitatea apei și resurselor acvatice, inclusiv a apei potabile și de alt gen	0		
biodiversitatea	0		
flora	0		
fauna	0		
peisajele naturale	0		

starea și resursele solului	0		
producerea și reciclarea deșeurilor	0		
utilizarea eficientă a resurselor regenerabile și neregenerabile	0		
consumul și producția durabilă	0		
intensitatea energetică	0		
eficiența și performanța energetică	0		
bunăstarea animalelor	0		
riscuri majore pentru mediu (incendii, explozii, accidente etc.)	0		
utilizarea terenurilor	0		
alte aspecte de mediu	0		
<i>Tabelul se completează cu note de la -3 la +3, în drept cu fiecare categorie de impact, pentru fiecare opțiune analizată, unde variația între -3 și -1 reprezintă impacturi negative (costuri), iar variația între 1 și 3 – impacturi pozitive (beneficii) pentru categoriile de impact analizate. Nota 0 reprezintă lipsa impacturilor. Valoarea acordată corespunde cu intensitatea impactului (1 – minor, 2 – mediu, 3 – major) față de situația din opțiunea „a nu face nimic”, în comparație cu situația din alte opțiuni și alte categorii de impact. Impacturile identificate prin acest tabel se descriu pe larg, cu argumentarea punctajului acordat, inclusiv prin date cuantificate, în compartimentul 4 din Formular, lit. b¹) și, după caz, b²), privind analiza impacturilor opțiunilor.</i>			
			Anexe
Proiectul preliminar de act normativ Sinteză obiecțiilor și propunerilor la proiect și/sau analiza de impact Alte materiale informative/documente (la decizia autorilor)			